

GÖRDÜĞÜ RÜYA SONUCU ÂŞIK OLMAYA GÜNÜMÜZDEN BİR ÖRNEK: SORGUNLU MİSKİN YUSUF

**A contemporary sample for becoming a bard as a result
of having a dream: Sorgunlu Miskin Yusuf**

Yrd. Doç. Dr.Ali YAKICI*

ÖZET

Ozanların mirasının günümüzdeki devam ettiricileri olan âşıklar Türk edebiyatının önemli temsilcileridir. Âşıklığa başlamada etkili olan öğelerin başında rüya motifi gelmektedir. Rüya ile âşık olmanın hâlâ devam ettiği görülmektedir. Günümüzde rüya ile âşık olan gelenek temsilcilerinden biri de Sorgunlu Mistik Yusuf'tur.

Anahtar Kelimeler

Âşık, ozanlık geleneği, rüya, Miskin Yusuf.

ABSTRACT

Âşiks are keeping up inheritance of ozan the important representatives of Turkish Literature. Dream motif is the most important thing for beginning of Âşıklık. The one of the tradition representatives who are being âşık in his dreams is Sorgunlu Mistik Yusuf.

Key Words

Âşık, tradition of ozan, dream.

Ozanlık geleneğinin devamı olan ve Türkiye sahasında da 16. yüzyıldan itibaren Türk edebiyatının önemli bir şubesi olarak yerini alan âşık edebiyatı, yüzyıllar içinde önemli temsilciler yetiştirmiş, musiki şiir geleneği içinde birçok tür, şekil ve makamda verilen yüzlerce eseri bünyesinde toplamıştır.

Türk kültürünün dinamik unsurlarından biri olan, oluşturduğu kendine özgü gelenekle insan topluluklarına nüfuz eden ve kitlelere mal olan âşık edebiyatının, yeni temsilciler kazanarak yaşantısını sürdürmesinde etkisi görülen gelenek öğelerinin başında “rüya” motifi gelmektedir.

“Âşık edebiyatı geleneği içinde sade kişilikten sanatçı kişiliğe geçişte önemli

role ve fonksiyona sahip rüya motifi, Orta Asya Türk kültüründe yer alan Şamanlığa giriş merasimlerinin İslâmiyet ve Osmanlı kültürü altında sembolleşerek “Kültür Örneği Rüya Motifi”ne dönüşmesiyle ortaya çıkmıştır.”(Günay 1992: 97)

Günay, rüya tiplerini “Asıl tip rüyalar” ve “Müstakil rüya tipleri” olarak sınıflandırmaktadır. Asıl tip rüya motifinin planını ise; “Hazırlık devresi, Rüya, Uyanış ve İlk deyiş” biçiminde vermektedir.

Günay, rüyanın görülüşündeki farklılıkları da beş başlık altında toplamıştır:

1.Kutsal kişilerle kutsal sayılan bir yerde karşılaşma.

* Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

2.Pir elinden bade içme.

3.Sevgininin kendisiyle veya resmiiyle karşılaşma.

4.Pirlere kahramana bilmesi gereken bilgileri öğretirler.

5.Kahramana bir mahlas verilerek deyiş söylenmesi istenir.

Yazımızın konusunu oluşturan günümüz âşıklarından Sorgunlu Miskin Yusuf, yukarıdaki sınıflandırmada rüyasının görülüşünde ilk sırada yer alan “Kutsal kişilerle kutsal sayılan bir yerde karşılaşma” esasına uygun bir rüya görmesi sonucunda ilk deyişlerini söylemiş ve âşıklığa adımını atmıştır.

Sorgunlu âşık Miskin Yusuf, öğretmen Asım Kara’ya 2001 yılında rüyasını şu şekilde anlatmıştır: “1992 yılıydı. Bir gece rüyamda Peygamber Efendimizi gördüm.Efendimiz bana dikkörtgen biçiminde dört tane taş verdi. “Al bunları duvar yap” dedi. Ben de “Efendim, bunlardan duvar olmaz” dedim. Bunun üzerine Efendimiz gülerek “Öyleyse onları at gitsin” dedi. Ben de “Efendim, sizin elinizin değdiği şeyleri nasıl atarım” diyerek taşları cebime koydum. Rüyadan titremeyle ve ter içinde uyandım. Kendimde bir farklılık hissettim. Heyecanım hâlâ gitmemişti. Hemen “Kader” başlıklı şiirim dile geldi. Ardından da Efendimize hitaben “Dönüş” adlı şu şiirimi söyledim:

Âlemlere rahmet ola gönderdin
Resulü Ekrem’i bilenlerdenim
Gafil idim doğru yola gönderdin
Ağlarken şâd olup gülenlerdenim

Nebinin nurundan arşı âlayı
Yedi kat gökleri sonsuz semayı
Bunca yıldızları güneşi ayı
Yaradan’a hayran kalanlardanım

Okudum Kuran’i ederken hece
Bir gece yarattın bin aydan yüce
Huzuru mahşerde hâlimiz nice

Nâr-ı cahîminden yılanlardanım

*Zikreder adını seherde kuşlar
Secde-i rahmana eğilen başlar
Ellerim duada gözümde yaşlar
Hakikat bahrine dalanlardanım*

*Bir Miskin Yusufum yanıyordum içim
Affeyle günahım başımla suçum
Hak vaki olunca yüklenir göçüm
Üç günlük âlemde yalanlardanım*

Yusuf Yıldırım, 1945’te Yozgat’ın Sorgun ilçesinin Küçüktaşlık köyünde doğmuştur.

Dördü erkek, ikisi kız altı kardeşin üçüncüsü olan âşık, okula gitmemiş, okuma yazmayı kendi gayretiyle öğrenerek dışardan girdiği sınavlarla bir ilköğretim diploması almayı başarmıştır.

Geçimini terzilik yaparak sağlayan âşığın günümüzde de aktif olan küçük, mütevazı, genellikle âşık sohbetlerinin yapıldığı terzihanesi Yozgat’ın merkezindedir..

Evli olan Miskin Yusufun bu evliliğinden dördü kız, ikisi erkek toplam altı çocuğu bulunmaktadır.

Oğuz, Yozgat âşıklık geleneğiyle ilgili çalışmasında (Oğuz 1994) 20. yüzyılı değerlendirirken Yusuf Yıldırım dışında, adı Yusuf olan iki ayrı âşığa yer vermiştir.

Âşık Miskin Yusuf, geleneğe bağlı seyahatlere çıkmamıştır. Askerlik görevini yapmak üzere Denizli, İstanbul ve İskenderun’a gitmiştir. Ayrıca, 1970-1978 yılları arasında işçi olarak gittiği Almanya’da bulunmuştur.

Bugüne kadar yapılan çalışmalarda adından söz edilmeyen Miskin Yusuf, günümüzde Yozgat âşıklık geleneğini temsil eden âşıklar arasında yer almakta, televizyon programlarına katılmakta, yerel gazetelerde şiirleri yayımlanmaktadır. Yüz kadar şiiri bulunan Yusuf Yıldırım, duruma göre şiirlerinde mah-

lasını“Miskin” ya da “Miskin Yusuf” olarak tapşırmaktadır.

Âşık, şiirlerinin tamamında 8 ya da 11’li hece kullanmıştır. Şiir türleri arasında ise koşma ilk sırayı almaktadır. Sanatının oluşumunda Karacaoğlan, Erzurumlu Emrah, Pir Sultan Abdal, Âşık Veysel gibi ustalardan etkilendiğini belirten Miskin Yusufun şiirlerinde daha çok aşk konusunu işlediği görülmektedir.

ŞİİRLERİNDEN ÖRNEKLER

BOZOK YAYLASI

Bozok yaylasının yücelerinde
Rüzgarlar sevdalı yeller sevdalı
Açılır gizemli gecelerinde
Laleler sevdalı güller sevdalı

Bekleyim yolları bir haber ver de
Dağların göklere değdiği yerde
Öter şeyda bülbül vakti seherde
Yapraklar sevdalı dallar sevdalı

Yalçın kayalara şahinler konar
El vursam yaralar yeniden kanar
Karalar bağlasam el beni kınar
Yeşiller sevdalı allar sevdalı

Boz dumanlı dağlarını görmeli
Yükseğinde lale sümbül dermeli
Al giyinir güzelleri sürmeli
Zülüfler sevdalı teller sevdalı

Dikenlidir miskin bizim yöreler
Yel vurdukça gonca gülü bereler
Akar boz bulanık coşkun dereler
Yağmurlar sevdalı seller sevdalı

YOZGAT

Bırakın ne olur kendi hâlime
Yozgat’ı bir daha gezeyim baştan
Bir kağıt bir kalem verin elime
Karlı dağlarını çizeyim baştan

Dem vurayım kadir kıymet bilenden
Sürmeli’den Eğrice’den Şölen’den
Sabahın güneşi Muslubelen’den
Doğarken tasvire bezeyim baştan

Göze çarpar Camızlığın yokuşu
Çırcır pınarının yorgun akışı
Çamlığın başından bir kuş bakışı
Yukardan aşağı süzeyim baştan

Kerç verir Sinan’a Cami-i Kebir
Bir hayâl ürünü edilir tabir
Avlusunda meskun yüzlerce kabir
Silinmiş taşları yazayım baştan

Menekşe Deresi Kevenli Burun
Geyik Tepesine bir çadır kurun
Kırazlı Yayla’yı Miskin’e sorun
Şirin göllerinde yüzeyim bir gün

GÖNÜL HANCISI

Yine yüreğimde sevda sancısı
Vurdu yerden yere taşlara beni
Kader yolcusuydum gönül hancısı
Bıraktı yağmura yaşlara beni

Müzmin imiş bu dert beni uyladı
Hayallerim ak gerdana yayladı
Dedim kul olayım kurban eyledi
Ela göz üstüne kaşlara beni

Tutmadı elimden zalimin kızı
Birlikte geçirdik baharı yazı
Bıraktı vefasız görünce güzü
Bitip tükenmeyen kışlara beni

Kalem bilmez kırılması elleri
Yazar diye hep beklerim yolları
Hesap edip sayamadım yılları
Saldı hayallere düşlere beni

Bir zerre lutfeyle miskin kuluna
Sevdayı aşkından gönül dalına
Baş koymuştum bir soysuzun yoluna
Yem etti kurtlara kuşlara beni

SEVDA ZİNCİRİ

Gönül fehmeylemez düştüğü hâli
Karac’oğlan gibi yelmeğe durmuş
Bir Şirin yâr için Ferhat misali
Aşkın dağlarını delmeye durmuş

Hâl almaz dertlerim bekler sırada
Başı boz dumanlı dağlar arada
Sanki Şahsenem’le ermiş murada
Âşık Garip gibi gülmeye durmuş

Arzu'dur Kamber'in hayali düşü
Ne idi Mecnun'un çöllerde işi
Kerem'i yakarken aşkın ateşi
Aşlı göz yaşların silmeye durmuş

Dadaş diyarında Emrah'ın sesi
Mest eder insanı keskin nefesi
Dar geliyor can bülbüle kafesi
Uçup daldan dala selmeye durmuş

Felek hasret kıldı Miskin'e yârı
Küllenmez sinede firkatın nârı
Gahi Veysel olur gahi Dindarı
Aşkın ummanına dalmaya durmuş

SİTEM

Gönül hayalinle avunmaz oldu
Her gecem gündüzüm zâr bundan böyle
Çağlayıp gözyaşım bendini aldı
İstemem silmesin yâr bundan böyle

Yine sarpa sardı sevda yolları
Sana düğün bayram giyin alları
O benim sevdiğim beyaz kolları
Ellerin boynuna sa bundan böyle

Felek hançerini bağrına vursun
Geçtiğin yollara pusular kursun
Uzaktan uzağa ağarıp dursun
Başın pâre pâre kar bundan böyle

Siyah zülfün benzer kara yılana
Uzanıp da ak gerdana dolana
Hoyrat girmiş yâr bağını talana
Karışsın güllere hâr bundan böyle

Değişsin dünyanın düzeni seyri
Düşürsün seni de yârinden ayrı
Bekleme yolları yetmez mi gayrı
Öldü bil Miskin'i var bundan böyle

NEDAMET

Niye çıktın yollarıma yokuşta
Ne beni sorsaydın ne sorulsaydın
Kör olsaydı gözler o ilk bakışta
Ne beni görseydin ne görülseydin

Hoyrat kırmış sarıldığın dalları
Şeyda bülbül çoktan tutmuş yolları
Dolayıp boynuma beyaz kolları
Ne beni sarsaydın ne sarılsaydın

Gönül destur ister gurbet ellere
Tutuluyor bir hâl olmuş dillere
Sevda bahçesinden susuz çöllere
Ne beni sürseydin ne sürülseydin

Sevdan kara bulut başımdan gitmez
Esip acı poyraz kenara itmez
Zâlim felek ile uğraşım bitmez
Ne beni yorsaydın ne yorulsaydın

Aşkın hançerini vurdun yerine
Onulmaz yarayı açtın derine
Şu dünyada Miskin denen birine
Ne gönül verseydin ne verilseydin

TALAN

Dar ağacı kurup ipe çekerler
Yetişin yurdumda talan var desem
Yavuz hırsız gibi baskın çıkarlar
Milletin malını çalan var desem

Attığı adımdan sorumlu herkes
Vazife namustur vatan mukaddes
Isırır insanı etmeyin heves
Sinede beslenen yılan var desem

Alnımın terini helal lokmayı
Huy etmiş vermeden başa kakmayı
Öğrendi gariban kemer sıkmayı
Şu günde acıdan ölen var desem

Her şeyden ucuzdur yurdumda emek
Kuru soğan ile olmuyor yemek
Et yerine geçer imiş mercimek
İnanmam bu sözde yalan var desem

Miskin Yusuf der ki sineyi oymak
Çıkarıp yüreği meydana koymak
Suç olmaktan çıktı vatani soymak
Affedip hırsız salan var desem

KAYNAKLAR

Günay, Umay; *Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Gele-
neği ve Rüya Motifi*, Ankara 1992.

Köprülü, M.Fuat; *Edebiyat Araştırmaları*, An-
kara 1986

Oğuz, M.Öcal; *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dü-
nü ve Bugünü*, Ankara 1994.

_____; *Halk Şiirinde Tür, Şekil ve Ma-
kam*, Ankara 2001.